

ГОЛАС РАДЗІМЫ

ВЫДАЕЦЦА З 1955 ГОДА ●

● NO. 10 (3514) ●

● ПЯТНІЦА, 10 САКАВІКА, 2017

ШТОТЫДНЁВІК “ГОЛАС РАДЗІМЫ” МОЖНА ЧЫТАЦЬ У ІНТЭРНЭЦЕ: WWW.GOLAS.BY

Малююць вучні Беларусь
Першакласнікі з Чарнігаўскага калегіума зрабілі больш за 40 малюнкаў, на якіх імкнуліся паказаць людзей, прыроду, краявіды Беларусі **Стар. 2**

Родам з 1930-га
Стар. 3

Гарачы месяц у Тальяці
Актыўнае канцэртнае жыццё вядуць удзельнікі абноўленых ансамбляў песні “Зорачкі” ды “Купалінка” **Стар. 4**

БЛІЗКІЯ ЛЮДЗІ

Песня жывіць гарады

У Падляшскай оперы і філармоніі ў Беластоку грандыёзным гала-канцэртam завяршыўся XXIV Агульнапольскі фэст “Беларуская песня-2017”

Кацярына Мядзведская

З гісторыі вядома: зямля Беларуска-стоцкая — не чужая для беларусаў. Вось і пад час сёлетняй сустрэчы ў Беластоку старшыня Беларускага грамадска-культурнага таварыства ў Польшчы Ян Сычэўскі ў які ўжо раз паўтараў: “Беларусы Польшчы — тутэйшыя, семі нашыя спрадвеку жылі на Беларуска-стоцкім. Таму і захоўваем роднае: мову, песню, традыцыі...” Дарэчы, менавіта любоў да песні сабрала яе прыхільнікаў у Падляшскай оперы і філармоніі ў Беластоку на вялікі гала-канцэрт XXIV Агульнапольскага фэсту “Беларуская песня-2017”. Фальклорныя гурты, хоры, дуэты і салісты з усяго Падляшша — 25 лаўрэатаў цэнтральнага фіналу фэсту — выступілі перад глядачамі.

На пачатку свята Ян Сычэўскі казаў: “Фэстываль “Беларуская песня” — заўсёды вялікая падзея для беларусаў Польшчы. Спрадвеку беларусы любілі спяваць... Па вёсках увесь час гучалі песні: і ў святы, і ў будні. Нават у жніво, калі працавалі ад ночы да ночы, дзяўчаты і хлопцы спявалі. Тады песня пералівалася з вёскі ў вёску. БГКТ, якое летась адсвяткавала 60-годдзе, яшчэ на пачатку дзейнасці звярнула ўвагу: трэба захоўваць песню і прэзентаваць яе больш прафесійна. З 1970 года праводзім агляды-конкурсы. Колькі талентаў адкрылі! Сёлетняе свята — 48-е па ліку, і 24-е ў стасусе фестывалю.”

На гэты раз раённыя конкурсы праходзілі ў Беластоку, Семятычах, Дамброве Беларуска-стоцкай, Гайнаўцы і Бельску Падляшскай. Па іх выніках да паўфіналу дайшло 56 творчых

Беларуская песня ў Польшчы гучала і ў выкананні фальклорнага ансамбля “Вербіца”

калектываў і асобных выканаўцаў. А ўжо з іх беларуска-польскае журы, якое ўзначальваў мастацкі кіраўнік Нацыянальнага акадэмічнага хору імя Г. Цітовіча, прафесар Міхаіл Дрынеўскі, адабрала 25 найлепшых выканаўцаў. Сярод іх былі і навічкі-дэбютанты: калектыў “Давід Шымчук BAND” з Гайнаўцы з прыгожай лірычнай песняй “Для бацькоў” і гурт з правакацыйнай назвай “Немаральная прапанова” з Беларуска-стоцка, які прадставіў народную песню “Калі каліна” ў сучаснай апрацоўцы. Намеснік старшыні БГКТ Базыль Сегень адзначае: “Мы гатовы на любыя прапановы, рады ўдзелу моладзі ў конкурсе, яе зацікаўленасці народ-

най песняй нават у незвычайным бачанні. Але ж ёсць пэўныя рамкі: жывы гук, высокі ўзровень вакальных і музычных здольнасцяў”.

Адкрыццём фэсту стала сямейнае трыа Маліноўскіх: маці ды дзве дачкі. Яны акапальна выканалі знакамітую “Купалінку”, а пасля Лідзія Маліноўская праспявала й старадаўнюю “Ой, я жыта ды не сеяла”. Прычым музычнае суправаджэнне ёй стварыў Сяргей Лукашук, кіраўнік калектыва “Маланка” з Бельска-Падляскага, на самаробных гусялях. Непаўторны нумар, здавалася, з самой даўніны прадставіў калектыў “Жэмэрва” са Студзіводы. Дарэчы, назва гурта азначае па-мясцовому

“вясёлая дзятва”, і ў складзе — дзяўчаты і хлопцы, вучні бельскіх школ.

Прызёрам фэсту стаў калектыў “Світанак” з Беларуска-стоцка з песняй “Сэрца маці”. Кампазіцыя блізкая і зразумелая кожнаму: сэрца маці заўсёды баліць за дзіця. А з дапамогай сучасных тэхнічных сродкаў у зале гучна адстуквалася сэрцабіццё... Кіраўніца “Світанка” Ганна Бабік прызналася: “Штогод на фэсце выконваем новую песню — не паўтараемся”. А Ян Сычэўскі дадаў: “Цешыць факт: насупраць натуральным пераменам вёскі, песеннае мастацтва развіваецца. Беларуская песня жыве і ў гарадах”. → **Стар. 3**

ЗЕМЛЯКІ

Ад Какошчыц да Парыжа

Медаль Францыска Скарыны ўручаны ў Парыжы опернаму спеваку Аркадзю Валадосю

Ураджэнец Беларуска-стоцка, грамадзянін Францыі Аркадзь Валадось ушанаваны за вялікі асабісты ўклад у папулярна-культурную беларуска-польскую культуру за мяжой. Адпаведны Указ быў падпісаны Прэзідэнтам Беларуска-стоцка. Медаль суайчынніку ўручыў Амбуладар Беларуска-стоцка ў Францыі Павел Латушка.

Спявак родам з вёскі Какошчыцы Слонімскага раёна, атрымаў беларуска-польскую музычную адукацыю. Больш за 10 гадоў быў вядучым барытонам у Марыінскім тэатры ў Санкт-Пецярбурзе. Навучаўся ў “Ла Скала”. З 1979 года жыве ў Францыі. Выступаў на вядучых оперных пляцоўках Еўропы, ЗША, быў лаўрэатам многіх міжнародных конкурсаў. У Парыжы заснаваў асацыяцыю “Абмен: Францыя—Беларуска-стоцка”, якая садзейнічае наладжванню беларуска-французскіх культурных і дзелавых стасункаў.

З 1992 года спявак ладзіць студэнцкія абмены паміж кансерваторыяй французскага горада Нансі (у якой у свой час выкладаў) і Белдзяржаакадэміяй музыкі. Больш за 25 гадоў праходзіць гастролі ў Францыі аркестра Рэспубліканскай гімназіі-каледжа пры Белдзяржаакадэміі музыкі, а таксама сімфанічнага аркестра “Маладая Беларусь” гэтай жа акадэміі.

У 2015 годзе зямляк удзельнічаў у арганізацыі нацыянальнага павільёна беларускіх мастакоў і скульптараў на выставе Art Capital, якая праходзіць у Парыжы пад патранатам прэзідэнта Францыі. На ёй беларускія мастачка Валянціна Шоба і скульптар Сяргей Парцянкаў былі ўшанаваны прэміяй Тэйлара. Летась па ініцыятыве Аркадзя Валадоса прайшоў канцэрт да 110-годдзя Дзмітрыя Шастаковіча ў вёсцы Шэметава Мядзельскага раёна, на радзіме прадзеда кампазітара.

РОДНАЕ

Каб у свеце не згубіцца

Беларусы Кішынёва паўдзельнічалі нядаўна ў круглым stole “Мова, якая аб’ядноўвае нас”

Дзякуючы Міжнароднаму дню роднай мовы ў многіх краінах больш увагі надаецца мовам, культурам нацыянальных меншасцяў. Вось і ў Малдове сярод іншых ушаноўвалі й беларускую мову. Калі я ўдзельнічала ў круглым stole, пачала пісаць артыкул, то настроена была досыць аптымістычна.

Сапраўды, можна й па-філасофску на ўсе праблемы мовы глядзець, аднак... Хочацца падзяліцца думкамі з тымі, каму, як і мне, удалечыні ад Бацькаўшчыны за нашу мову — душа баліць.

Удзельнічала не раз у падобных сустрэчах, канферэнцыях. Прыгожа: з прадстаўнікамі іншых народаў сядзім, гаворым на тэмы родных моваў. Слухаючы іншых, адстойваючы інтарэсы беларусаў, прыходжу заўсёды да адной думкі-праўды. Якой

там не падзеліцца, а сярод сваіх людзей, што цябе зразумеюць, выказацца трэба. Непакоіць мяне зусім не той факт, што ў іншай краіне (у Малдове...) без адпаведных навучальных інстытуцыяў цяжка самастойна дзяцей навукаць роднай беларускай мове — а ў мяне, дарэчы, тры сыны падростаюць... Па-сапраўднаму хвалюе становішча з роднаю мовай у маёй роднай краіне. Адзін знаёмы ў Кішынёве, які займаецца бізнэсам і рэгулярна бывае ў Беларусі, неяк

Г. Мазур (другая справа) сярод удзельнікаў круглага стала

спытаў: “А навошта ў Малдове вывучаць тую беларускую мову, калі нават і ў Беларусі ёй ніхто не карыстаецца?” Я змагла з’арыентавацца ды адказала яму шматзначным Купалаўскім: “Каб

людзьмі звацца!”. Але ж, прызнацца, мне й самой цяжка становіцца на душы, калі прыедзеш дадому — і ну зусім анідзе не чуеш на вуліцах Мінска беларускай мовы. → **Стар. 4**

КАРЫСНЫ ДОСВЕД

Малююць вучні Беларусь

Першакласнікі з Чарнігаўскага калегіума зрабілі больш за 40 малюнкаў, на якіх імкнуліся паказаць людзей, прыроду, краявіды Беларусі

Вынікі конкурсу дзіцячага малюнка “Рэспубліка Беларусь — маімі вачыма” падводзіла нядаўна Чарнігаўскае нацыянальна-культурнае таварыства беларусаў “Сябры” сумесна з Амбасадой Беларусі ва Украіне. У конкурсе паўдзельнічала 30 вучняў першых класаў Чарнігаўскага калегіума №11. Яны прадставілі на конкурс ажно 45 малюнкаў. Юныя мастакі ў асноўным адлюстравалі свае ўяўленні пра суседнюю краіну. Некаторыя і бывалі ў Беларусі. На малюнках бачым прыгожыя беларускія азёры, дужыя белаежскія зуброў, а таксама буслоў, ёсць сюжэты пра сяброўства паміж братнімі народамі Украіны і Беларусі.

Адбор лепшых малюнкаў арганізатары правялі ў тры этапы. Па выніках Амбасада Беларусі ва Украіне ўзнагародзіла шасцярых, а чарнігаўская суполка “Сябры” — чацвярых канкурсантаў. Для ўшанавання пераможцаў прыехаў першы сакратар беларускай Амбасады Аляксей Панкраценка. Разам з ім узнагароды ўручалі старшыня суполкі “Сябры”

Юных мастакоў з Чарнігава ўшаноўваюць Галіна Варажбіт і Аляксей Панкраценка

Галіна Варажбіт з актывістамі таварыства, метадыст абласнога навукова-метадычнага цэнтра культуры і мастацтваў Паліна Баршчэнка. На ўрачыстасці былі шматлікія ўдзельнікі конкурсу, прадстаўнікі адміністрацыі калегіума, настаўнікі, бацькі вучняў — усяго каля 70 чалавек.

Аляксей Панкраценка падзякаваў арганізатарам конкурсу за карысную справу, прычым зрабіў гэта на беларускай мове. І яна ўсім была зразумелая. Гасцінна вітала гасцей і ўдзельнікаў конкурсу дырэктар калегіума Святлана Рубан. Пра тое, як праводзіўся конкурс, як няпроста было выбраць пераможцаў, расказа-

ла Галіна Варажбіт. Граматы і сувеніры пераможцам уручалі прадстаўнікі Амбасады і кіраўніца суполкі “Сябры”. І ўсе астатнія ўдзельнікі конкурсу не засталіся без увагі: атрымалі заахвочвальныя падарункі ды прысмакі. Да таго ж Аляксей Панкраценка ўзнагародзіў граматамі дырэктара і настаўнікаў калегіума, перадаў праз іх падарункі ў яго музей.

А потым гучалі песні, вершы на ўкраінскай і беларускай мовах. Старшыня суполкі “Сябры” нагадала, што 21 лютага па ўсім свеце адзначаўся Міжнародны дзень роднай мовы. Вось і сама Галіна Міхайлаўна Варажбіт, а таксама актывістка суполкі

Ніна Трафімаўна Камінская прачыталі прыгожыя вершы на беларускай мове.

Як патлумачыла мне Галіна Варажбіт, гэта быў першы такі конкурс дзіцячага малюнка, арганізаваны ў Чарнігаве мясцовымі беларусамі. Мяркуючы па тым, як цікава, з падтрымкаю беларускай Амбасады ён прайшоў, колькі радасці прынес дзецям і дарослым, які розгалас меў — гэтая справа будзе мець і працяг. А яшчэ ў планах суполкі “Сябры” на сакавік — правесці “Беларускія вячоркі” на тэму “Згадка пра Беларусь”.

Эдуард Шуман,
г. Чарнігаў

ВЕСТКІ

Добрая традыцыя

Іван Іванаў

На літаратурна-музычную сустрэчу “Гуканне Вясны — Прощаны дзень” запрасіў масквічоў і гасцей расійскай сталіцы Беларускай этнацэнтр “Кірмаш”

Розныя магчымасці для пашырэння традыцыйнай беларускай культуры знаходзіць у Маскве кіраўніца этнагурта “Кірмаш” Ірына Капчынская. Нядаўна было цікавае мерапрыемства ў Бібліятэцы гісторыі рускай філасофіі ды культуры “Дом А. Ф. Лосева”: Беларускай этнацэнтр “Кірмаш” пры падтрымцы Дзелаваго і культурнага комплексу Пасольства Беларусі ў Расіі ладзіў літаратурна-музычную сустрэчу “Гуканне Вясны — Прощаны дзень”. Чарговая (дарэчы, ужо 21-я!) сустрэча з цыкла “Знаёмцеся: Беларусь!” прысвячалася Міжнароднаму дню роднай мовы.

Як напісала нам Ірына Германяўна, ішла размова пра Статуты ВКЛ розных гадоў, пра жыццё беларускай мовы і яе дыялектаў сёння. Было паведамленне “Беларускі фальклор — крыніца для развіцця беларускай мовы і беларускай паэзіі”, гучалі вершы паэтаў XIX-XXI стагоддзяў. Гурт “Кірмаш” прадставіў этнаграфічную праграму “Гуканне Вясны — Прощаны дзень”.

А потым быў своеасаблівы майстар-клас “Як спяваць песні бацькоў”, удзельнікі сустрэчы чыталі вершы, спявалі, паўдзельнічалі ў віктарыне. “На такія сустрэчы мы запрашаем усіх ахвочых дакрануцца да беларускай культуры — незалежна ад таго, валодаюць яны беларускай мовай ці не”, — напісала ў рэдакцыю вядучая імпрэзы Ірына Капчынская.

НАВУКА І ПРАКТЫКА

Тэхналогіі крочаць за прагрэсам

Іна Ганчаровіч

Беларускія навукоўцы плануюць да 2020 года распрацаваць каля сотні інавацыйных біятэхналогій

Сёння Беларусь жыве ў пару V тэхнакладу. Для яго ўласцівы паўсюднае ўкараненне персанальных кампутараў, мабільнай і спадарожнікавай сувязі, лазераў, прамысловых робатаў, касмічных спадарожнікаў. А ў аснове VI тэхнакладу будуць новыя галіны вытворчасці з прыстаўкамі бія-, нана-, інфа-, когна-. Большасць такіх тэхналогій распрацаваны, аднак не ўсе ўкаранены ў эканоміку, і таму мы іх не асабліва заўважаем.

Інавацыйныя біятэхналогіі — будучыня Беларусі

Спецыялісты НАН Беларусі ўжо прапанавалі шляхі, механізмы, сцэнары пераходу на VI тэхналагічны ўкладу. Флагманам у тым руху, па словах гендырэктара Дзяржаўнага навукова-вытворчага аб’яднання “Хімічны сінтэз і біятэхналогіі”, дырэктара Інстытута мікрабіялогіі НАН Эмілія Каламіец, стануць беларускія біятэхналогі. “На бліжэйшыя гады біятэхналагічнае развіццё стане адным з ключавых кірункаў інавацыйнага развіцця Беларусі, — мяркуе Эмілія Іванаўна. — У маштабах краіны біятэхналогіі ўжо сёння складаюць 1,1% ад валава-

га ўнутранага прадукту. Гэта салідны паказчык. Выпуск біятэхналагічнай прадукцыі на душу насельніцтва ў Беларусі складае 84,3 даляры. Для параўнання: у ЗША — 227, у Кітаі — 9,7, Расіі — 4,1 даляра”.

Мясцовыя асаблівасці

Біятэхналогіі працуюць у многіх галінах эканомікі краіны. Пры іх дапамозе ствараюцца ўгнаенні, біясродкі абароны раслін, ферментныя прэпараты, кармавыя дабаўкі. Новыя пароды жывёл даюць маніпуляцыі з генамі, клеткамі ды эмбрыёнамі. З біятэхналогіямі распрацоўваюцца найноўшыя мед-прапараты. Некаторыя лекі нідзе ў свеце больш не вырабляюцца: толькі ў нас. Каштуе наш прэпарат удвая танней, чым замежны аналаг, а па эфектывасці не саступае яму.

У Беларусі створана ўнікальная калекцыя мікраарганізмаў-агентаў біяпашкоджанняў. Цяпер, кажа Эмілія Іванаўна, можна ўзяць трохі матэрыялу, вызначыць, які ўзбуджальнік з’яўляецца прычынай пашкоджання гістарычнага помніка, парэкамендаваць найбольш эфектыўны прэпарат.

Харчовая прамысловасць, экалогія, касманаўтыка — таксама пад апекай біятэхналагаў. Яны дапамагаюць павысіць прадукцыйнасць працы, якасць харчовых прадуктаў. Умацоўваецца здароўе, паляпшаецца якасць жыцця чалавека.

Біятэхналогіі: жыццё ў ладзе з прыродай

Крок наперад

Пра распрацоўкі тэхналогій VI тэхналагічнага ўкладу Эмілія Каламіец заявіла на відэабрыфінгу напрыканцы 2016 года, аднак барацьба за лепшую біябудучыню для Беларусі пачалася значна раней. У 2010-м была прынята Дзяржпраграма “Інавацыйныя біятэхналогіі” на 2010-12 гады і на перыяд да 2015 года. І ўжо тады было ўкаранена шмат найноўшых тэхналогій. Цяпер задача — не толькі стварыць, за кошт гэтага эканоміцы і назавасці, але і — заняць нішу на сусветных рынках, атрымаць новыя інвестыцыі ў развіццё біятэхналогій.

“Новая праграма — гэта працяг тых работ, якія мы распачалі

і арыгінальных тэхналогій дазваляе думаць пра экспарт, — удакладніла вучоная. — У нас ёсць добры досвед па экспарце біяпрадукцыі ў Расію і Літву, пойдзем далей”. Саліднай падтрымкай для рэалізацыі новай праграмы будзе стварэнне Нацыянальнага навукова-тэхналагічнага парку “БелБіяград” — эканамічнай зоны са спрыяльным падатковым рэжымам, для развіцця навукаёмістых галін. Цэнтр размесціцца ў Мінску і ўжо сёлета пачне працаваць. А ўсяго да 2020 года ў Беларусі плануюць стварыць 12 новых прадпрыемстваў па вытворчасці біятэхналагічнай прадукцыі, мадэрнізаваць 10. Чакаецца, што да 2020-га аб’ём выпускаемай біятэхналагічнай прадукцыі будзе каля 500 млн. даляраў за год, з іх прэпаратаў мікробнага сінтэзу — на 95 мільёнаў. На экспарт плануецца пастаўляць прадукцыі прыкладна на 100 млн. даляраў.

Чужым розумам не пражывеш, кажуць беларусы. Не варта ўвесь час спадзявацца й на “інтэлектуальную прадукцыю” з іншых краін. Так што без новых уласных прарываў у бія-і нанатэхналогіях ніяк не абысціся. “Інавацыйны ліфт” з боку дзяржавы запушчаны: створаны інстытуты развіцця, падтрымліваюцца ўсе інавацыйныя праекты, распрацавана гнуткая сістэма грантаў і заахвочванняў. Цяпер шмат залежыць ад саміх навукоўцаў.

ІНФАРМАЦЫЙНАЯ ПРАСТОРА

Родам з 1930-га

Тысячу і адну сустрэчу з роднай краінай падрыхтавалі для чытачоў з усяго свету супрацоўнікі часопіса “Беларусь”. З’яўляюцца ў ім і артыкулы пра жыццё беларусаў замежжа.

Іван Ждановіч

На пачатку года мае калегі святкавалі выхад 1000-га нумара выдання. А напрыканцы лютага пабачыў свет і 1001-ы. І хоць у размове пра папулярны грамадска-палітычны часопіс “Беларусь. Belarus” варта быць рэалістам, аднак можна ўспрымаць яго і як дзівосную, прыгожую казку. Бо колькі мар, надзей, прыгожых людзей, вершаў, здымкаў, малюнкаў, а таксама цікавых артыкулаў знойдзеш у тых 1001 нумарах!

Прызнацца, само па сабе цудоўна, што выданне з красамоўнай назвай – жыве і развіваецца, нягледзячы на розныя жыццёвыя абставіны. Часопісу больш за 75 гадоў, а з 2017-га ён выходзіць і на кітайскай мове. Не магла сабе такога ўявіць (пра Беларусь і яе людзей пісаць іерогліфамі...) стваральнікі часопіса “Чырвоная Беларусь” у 1930-м. Дарэчы, на мяжы тысячагоддзяў, яшчэ ў старым будынку Нацыянальнай бібліятэкі, я трымаў даваенны падшыўкі ў руках і напісаў для часопіса пару тэкстаў пад назвай “Нованароджаны” да 70-годдзя выдання (“Беларусь, 2000 г, №№1,2). А нядаўна бачыў, як беларуска-перакладчыца ўносіла на камп’ютары ў вёрстку лютаўскага, 1001 нумара, свае праўкі. Повазь часоў, тэхналогій, бесперапынны летапіс Бацькаўшчыны...

Зрэшты, пра бесперапыннасць... Працуючы ў архівах, я высветліў: часопіс “Чырвоная Беларусь” партыярхушка БССР рыхтавала ў якасці падарунка Іосіфу Сталіну да юбілею,

ён жа нарадзіўся 21 снежня 1879 года. На вокладцы першага нумара “двухтыднёвай ілюстраванай часопісі” бачым партрэт “вождя” і ярскравы подпіс: “Да пяцідзсяцігоддзя з дня нараджэння”. Інтэрнэт падказвае: выданне рыхтавалася, калі першым сакратаром ЦК кампартыі Беларусі (з 4 снежня 1928-га па 8 студзеня 1930-га) быў Якаў Цудзікавіч (Ян Барысавіч) Гамарнік, ураджэнец Жытоміра, вядомы военачальнік, папчечнік маршала Тухачэўскага. У Мінску й цяпер ёсць вуліца Гамарніка. Выданню дазволілі выходзіць па-беларуску (гэўна, былі на тое прычыны), і адказным рэдактарам прызначылі паэта і журналіста Міхася Чарота, чалавека спрактыкаванага: у 1920-29 гадах працаваў у газеце “Савецкая Беларусь”. Аднак утрымаўся ён на пасадзе нядоўга: у 1932-м яго змяніў Мікола Хведаровіч. А Чарота ў 1937-м рэпрэсавалі ды расстралялі. Пазней паэт Сяргей Грахоўскі згадваў: фактычна ж адказны сакратар Янка Шарахоўскі ды мастак Анатоль Тычына ўдзельнічалі, выдавалі той часопіс.

Цікава, што выданне ішло па ўсім Савецкім Саюзе. На нумарах з 30-х гадоў у Нацыянальнай бібліятэцы ёсць пазнакі, што яны вярнуліся ў Беларусь з Іркуцкага ўніверсітэта, Томска, Татарстана, Адэсы... Знаходкі ў архівах далі мне падставы напісаць да 70-х угодкаў часопіса “Беларусь” радкі: “Чыталі ў Томску і ў Адэсе./ А потым – тварам да сцяны... І пасля сталінскіх рэпрэсій/ Уваскрэсла аж пасля вайны!”. Да закрыцця часопіса ў 1933-м

выйшла 79 нумароў. Афіцыйная прычына перапынення выхаду: нястача паперы ў краіне...

Часопіс аднавіўся пад назвай “Беларусь”, пачаў выходзіць у Маскве пад рэдактарствам Ільі Гурскага ў студзені 1944-га, калі тэрыторыя Беларусі яшчэ не была вызвалена ад нямецка-фашысцкіх захопнікаў. І папера знайшлася! Але перадаенны нумары новыя стваральнікі выдання чамусьці забылі. А ў 1982-м была прынята спецыяльная пастанова ЦК КПБ аб устаўнаўленні часу выдання часопіса – са студзеня 1930-га. І ўжо калі часопіс адзначаў (у 2000-м) 70-гадовы юбілей, то перадаенныя 79 нумароў таксама былі ўключаны ў агульную нумарацыю выдання. Вось што стаіць за лічбай 1001!

Мне выпаў гонар працаваць у часопісе “Беларусь” намеснікам галоўнага рэдактара з кастрычніка 1996-га: нас з Валянцінай Ждановіч (ёй прапанавалі пасаду адказнага сакратара) запрасіў на працу тагачасны галоўрэд Аляксандр Шабалін. Дарэчы, Валянціна Міхайлаўна і застаецца той унікальнай “жывой ніткай”, праз якую традыцыі, набыткі ранейшага выдання, а таксама й нумарацыя ад 1930 года перайшла ў часопіс “Беларусь. Belarus”. Цяпер, як і газета “Голас Радзімы”, часопіс – у складзе медыяхолдынга “СБ. Беларусь сёння”.

Што ўяўляе з сябе часопіс сёння? З нагоды выхаду 1000 нумара Валянціна Ждановіч расказвала, што гэта – выданне іміджавае, з’арыентаванае ў тым ліку і на замежную аўдыторыю.

Творчы працэс у рэдакцыі часопіса “Беларусь. Belarus”

Выходзіць на пяці мовах: беларускай, англійскай, іспанскай, польскай, кітайскай. На апошняй выйшла два нумары. Па словах адказнага сакратара, калі ўтвараўся часопіс “Беларусь. Belarus” у новым фармаце, то былі званкі ад чытачоў, аўтараў, якія хацелі прапанаваць на яго старонкі і вострыя артыкулы, гарачыя тэмы. На такія прапановы Валянціна адказвала пытаннем: “Скажыце, вы ў госці ў чым ідзеце: у той вопратцы, у якой на кухні гатуеце, альбо святочна?” Яна лічыць, што ў людзі варта йсці прыбранымі, прыгожымі: “Хоць у краіне нашай і ёсць свае праблемы, цяжкасці, як і ў

любой сям’і, але за межы свайго дома гэта выносіць не варта”.

Маючы моцныя творчыя сувязі з беларусамі замежжа, я прапануюю на старонкі часопіса “Беларусь. Belarus” адпаведныя тэмы. І ўжо выходзілі артыкулы, у якіх расказваецца пра жыццё беларусаў у Іркуцку, Цюмені ды Цюменскай вобласці, Новасібірску, Белградзе. А ў 1001-м нумары выйшаў тэкст і пра беларусаў у Аргенціне. Цяпер на інтэрнэт-партале холдынга “СБ” ёсць магчымасць пабачыць часопіс у ПДФ-фармаце на розных мовах, выбраўшы злева ўверсе спасылку “Издания”.

БЛІЗКІЯ ЛЮДЗІ

Песня жывіць гарады

(Заканчэнне. Пачатак на стар. 1)

Парадавалі глядачоў і госці з Беларусі — ансамбль танца “Гарадзенскія карункі” з Гродна і Беларускі народны фальклорны ансамбль “Вербіца” з Мінска. Дарэчы, у рэпертуары “Вербіцы” былі на гэты раз як народныя, так і аўтарскія песні. Праспяваўшы “Каханую”, кіраўнік ансамбля Аляксандр Свірскі прадставіў: “Аўтар слоў і музыкі — Аляксандр Аляксандравіч Аляксандраў. Песню “Дзед” спявалі ўжо разам: дыпламаты і артысты. Пасля спадар Аляксандраў казаў мне: “Песні пішу даўно, вельмі люблю спяваць. З задавальненнем выступіў бы на якой з імпрэзаў беларусаў Польшчы, разам з гуртом ці асобна”.

Сёлета ж магчымасцяў, каб здзейсніць задуму, будзе дастаткова: БГКТ запланаваны такія сустрэчы, як “Культура без межаў у Семятычах”, Міжнародны фест польскай і беларускай песні “Беласток — Гродна”, Міжнародная навуковая канферэнцыя “Шлях да ўзаемнасці”, Беларускія “Дажыткі” ў Рыбалах, “Бандароўная гасцёўня”. І гэта не гаворачы ўжо пра традыцыйныя беларускія фестывалі, якія штогод улетку праходзяць па ўсёй

Старадаўнія званы прадстаўлены на экспазіцыі ў Супраслі

Беластоцчыне.

Пра тое, што беларуская культура карыстаецца папулярнасцю ў суседняй краіне, гаворыць і адкрыццё выставы “Брама веры” ў Супрасльскім Дабравешчанскім манастыры. У экспазіцыі бачым іконы XVIII-XIX стагоддзяў. Па словах дырэктара Музея старажытнай беларускай культуры НАН Беларусі Барыса Лазукі, на выставе ёсць кананічныя праваслаўныя і каталіцкія абразы, а таксама тыя, якія ствараліся ў

асяроддзі простых людзей. Разам з выставай ікон экспануюцца званы з тэрыторыі Заходняй Беларусі. Экспазіцыя пабывала ўжо ў Варшаве, Беластоку, Дубінах. Пасля зноў вернецца ў Варшаву.

А ў Музеі ды асяродку беларускай культуры ў Гайнаўцы адкрылася выстава з фонду Бельдзяржлітмузея імя Янкі Купалы “Завуся я толькі Янка Купала”. Кожны з наведнікаў атрымаў налупку з выявай Песняра, і ахвочыя чыталі яго вершы. На інфастэндах

На адкрыцці выставы ў гонар Янкі Купалы ў Гайнаўцы

пададзены звесткі пра жыццё і творчасць паэта на беларускай, польскай і англійскай мовах, прадстаўлена шмат ілюстрацый да твораў. “Праект “Янка Купала ў дыялогу культур” распавядае ў дадзеным выпадку пра сувязі Янкі Купалы з польскай літаратурнай традыцыяй, на якой ён выхоўваўся, — казала супрацоўніца Купалаўскага музея Марыя Барткоўна. — Галоўная ідэя выставы — у радку са знакамітага верша “Я не паэта... Завуся я толькі — Янка Купала”: у ім — і сціпласць, але і амбіцыі аўтара, бо на самым пачатку беларускага адраджэння ён выбраў сабе псеўданім у гонар найбольшага беларускага свята — Купалла”.

На адкрыцці выставы прыйшлі

вучні, настаўнікі з мясцовай беларускай школы. Па словах дырэктара Музея ды асяродку беларускай культуры ў Гайнаўцы Тамаша Ціханюка, там будуць праходзіць урокі беларускай літаратуры для вучняў розных класаў па вывучэнні жыцця, творчасці Песняра.

Дарэчы, усе тры мерапрыемствы — у Беластоку, Супраслі ды Гайнаўцы — прайшлі пры падтрымцы Агенства Беларускай культуры ў Варшаве. Падрабязней аб праекце “Янка Купала ў дыялогу культур”, а таксама інтэрв’ю з Аляксандрам Аляксандравічам Аляксандрам Аляксандравічам, пра творчыя вандрожкі ансамбля “Вербіца” — чытайце ў бліжэйшых нумарах “ГР”.

РОДНАЕ

Каб у свеце не згубіцца

(Заканчэнне. Пачатак на стар. 1)

Нехта скажа: ды кін ты! Людзмі звацца можна й па-англійску ці па-кітайску. Ну гэта як каму... Так можна і далей разважаць: а ці не ўсё роўна, у якой беларусам дзяржаве жыць... Але ж Незалежнасць — гэта святое для нас! У прыватных выпадках магчымае й "кін ты", але ж дзяржаўныя людзі, беларуская інтэлігенцыя, да якой і сябе адношу, даўно адчуваюць тут трывогу. Бо дзяржаўная мова — гэта адзін з найважнейшых элементаў дзяржаўнасці Беларусі. Мовы дзяржаўныя цяпер — як дзве сястрыцы ў нас, але ж ці правільна, што адна з іх — "на пасадзе", а другая, кажучы па-народнаму, недзе пад лаўкаю ці ў каморцы... Гэткаю Папялушкаю... У нядаўнім "Голасе Радзімы" чытаю: "Самым папулярным на імпрэзе быў верш "А хто там ідзе?": прагучаў больш за 10 разоў". Гэта за межня дыпламаты ў беларускім МЗС выступалі. Я прачытала радкі — як меседж: увесць свет да нашых душаў хоча нарэшце дастукацца. Хочаце "людзмі звацца" — аддайце роднай мове належнае! І пры тым у галаве маёй не ўкладваецца: як гэта некаторыя з грамадзян Беларусі за 25 гадоў яе Незалежнасці мову беларускую (дзяржаўную!) не вучылі, не вучаць ды яшчэ цынічна заяўляюць: "А зачым учыць?.. Никто же на белорусском не разговаривает"...

Прыязджаю дадому — заўсёды цягне паразмаўляць па-беларуску. Мае сваякі, сябры тое добра ведаюць. Ды, на жаль, агульнай беларускай гаворкі хапае ненадоўга. Адваяду крыху душу, пагавару з мамай на мове роднай, а потым накрывае агульная русіфікаваная хваля блізкіх і сяброў.

Ну і я ўжо з імі... А пытанне застаецца: за што, чаму гэта мы так самі сябе? Куды ідзем?.. Няўжо не засвоілі ўрокі гісторыі, няўжо досвед старажытнага Полацкага княства, ВКЛ, Рэчы Паспалітай нікому не вучыць? Няўжо навечна быць нам "тутэйшымі" на гэтым свеце...

Адстойваючы родную мову на чужыне, вельмі хочацца верыць у святасць, неабходнасць гэтай справы. Дарэчы, адзін знаёмы, з якім дзялілася развагамі, прапанаваў выбраць для суполкі свой гімн — песню беларускую, якая ўсім спадабаецца. Каб разам яе збіраючыся, потым спяваць. Мы над тым падумаем. А яшчэ неяк пачула: "Каб святло ўставала ў сілу — трэба й цемра каб была..." І што агонь свечкі ў прыцемках больш "духоўны", чым сонечным днём. То не будзем саромецца, не будзем стамляцца свечкі роднай мовы ўсюды запальваць!

Мяркую, думкі пра лёс беларускай мовы — не адной мне ў галаве. Любіць мову бацькоў, карыстацца ёй у паўсядзённасці, клапаціцца пра яе будучыню — гэта, мяркую, і ёсць праява сапраўднага патрыятызму. "Не пакідайце ж мовы нашай беларускай, каб не ўмёрлі!", — многія памятаюць радкі Францішка Багушэвіча з прадмовы да "Дудкі беларускай". Пра сябе ж я кажу: беларуская мова — гэта першае і асноўнае, што робіць мяне беларускай! Пра тое, дарэчы, гаварыла й 21 лютага ў Бюро міжэтнічных адносін Малдовы на круглым сталі "Limba care ne iesește" ("Мова, якая аб'ядноўвае нас"). Гендырэктар Бюро Алэг Бабенка там падкрэсліў, што падобныя сустрэчы ўжо традыцыйныя, такія акцыі "дапамагаюць абараніць і адрадіць багацце культурнай

Г. Мазур і кіраўнік Бюро міжэтнічных адносін Малдовы А. Бабенка

разнастайнасці шляхам узвышэння моў як формы зносін, узаемадзеяння і ўзаемаразумення паміж народамі".

У круглага стала — высокі статус: у ім паўдзельнічалі саветнік прэм'ер-міністра Міхай Годзя, прадстаўнікі Урада, Мінадукацыі, дыпматсый, лідэры этнаменшасцяў. Міхай Годзя, віншуючы ўсіх са святам, нагадаў пра блізкую і мне ісціну: "Да таго часу, пакуль існуе мова, жыве і сам народ!".

Кіраўнікі розных этнасуполак раскавалі пра стан, перспектывы развіцця сваёй мовы ў краіне. Я ж акрэсліла шэраг пытанняў наконт жыцця беларускай мовы ў Малдове. На жаль, у краіне няма ніводнай адукацыйнай формы, каб паўнаважна вывучаць мову тым, хто жадае. Спадзяемся і верым у лепшае! Я падзякавала кіраўніцтву Бюро міжэтнічных адносін за спрыяльны

псіхалагічны клімат для захавання беларускай мовы і культуры ў Малдове. А на заканчэнне імпрэзы беларусы парадавалі ўсіх жывым гучаннем беларускай мовы: у замалёўцы "Мая мова" гучалі вершы Яўгеніі Янішчыц і Генадзя Бураўкіна.

Цяпер на Нацыянальным радыё "Moldova" штомесяць гучыць радыёперадача на беларускай мове "Беларуская крыніца" (яе прафесійна робіць Генадзь Зяньковіч). Мы можам чытаць кнігі ў багатым фондзе беларускай літаратуры ў муніцыпальнай бібліятэцы імя М. Ламаносава. Ахвочыя глядзяць прадстаўленні, самі ўдзельнічаюць у інтэрактыўных беларускамоўных спектаклях Беларуска-малдаўскага этнічнага тэатра "Куфар". Штогод прыязджаюць да нас творчыя беларускія гурты, прывозяць выдатныя беларускамоўныя праграмы. У нас ідуць праграмы спадарожнікавага тэлеканала "Беларусь 24". І, натуральна, вялікія магчымасці дае прастора Сеціва: доступ да любых беларускамоўных інтэрнэт-рэсурсаў. Адзінае: каб усім тым карыстацца — беларускую ж мову трэба добра ведаць! І варта ўвесці яе на пачэсны пасад і ў сваёй душы, і ўсюды, дзе толькі магчыма.

Закончу словамі вялікага паэта Алеса Гаруна, напісанымі яшчэ ў 1910 годзе: "Дык шануй, беларус, сваю мову —/ Гэта скарб нам на вечныя годы./ За пашану радзімаму слову/ Ушануюць нас брацця-народы!". Дарэчы, радкі можна ўзяць нам і дэвізам для Міжнароднага дня роднай мовы.

Ганна Мазур,
старшыня праўлення
Беларускага культурнага руху
Малдовы

ЯК СПРАВЫ, ДЫЯСПАРА?

Гарачы месяц у Тальяці

Актыўнае канцэртнае жыццё вядуць удзельнікі абноўленых ансамбляў песні "Зорачкі" ды "Купалінка"

Так бывае ў грамадскай працы: хваля розных мерапрыемстваў не заканчваецца. Мяркую, разумеюць мяне юныя артысты. Паказваюць характар, асвойваюцца ў няпростай справе. Бо толькі мы правялі сустрэчу да Дня вываду савецкіх войскаў з Афганістана, як тут жа пачалі Дні беларускай культуры ў Тальяці.

Першая імпрэза Дзён прайшла 17 лютага ў гімназіі № 48 імя Героя Расіі Алеха Далгова. Мы даўно сябруем з гімназістамі, педагогамі, вырашылі паказаць ім наш новы рэпертуар. Зрабілі й выставу творчасці беларусаў, нацыянальных сувеніраў. Перад пачаткам канцэрта гучалі беларускія мелодыі, на свята прыйшлі гімназісты, іх бацькі, педагогі. Пачалася праграма з песні пра Беларусь на беларускай і рускай мовах. Потым гучалі песні лірычныя, вясёлыя. У канцэрце паўдзельнічаў і хор малодшых класаў. Здрава ўсё атрымалася: артыстаў з гуртоў "Зорачкі" ды "Купалінка" глядачы не хачелі са сцэны адпускаяць.

А 23 лютага нашы гурты запрасілі

Гурт "Купалінка" выступае на свяце Масленіца

выступіць на 30-гадовым юбілеі Савета жанчын Аўтаграда. Урачыстасць праходзіла ў школе № 43 імя Героя Савецкага Саюза Дзмітрыя Голасава. Там былі прадстаўнікі тальяцінскай Думы, гарадской адміністрацыі. Нашы гурты парадавалі ўсіх прыгожымі песнямі. Потым казалі нам: хараша глядзяцца на сцэне й юнакі, бо такіх спевакоў раней у маладзёжным складзе "Купалінкі" не было. Не шкадавалі глядачы апладысментаў і для "Зорчак".

Нашых талентаў запатрабавала ў свае вясёлыя шэрагі Масленіца. Хоць, праўда, зіма ў Паволжы пакуль не

здаецца. Таму і скарысталі адпаведны строй адзення: на здымку тое відаць. Праводзілі Масленіцу мы ў Цэнтральным раёне. Пры першых гуках музыкі жыхары з дзецьмі пасыпалі на вуліцу. Самавар ужо дыміўся, шмат бліноў са згущонкай, варэннем, з маслам чакалі гасцей. Спачатку віншавалі жыхароў мікрараёна з народным святам дэпутаты, потым былі песні ад "Купалінкі": "А гармонік грае, грае...", "Сцежачка", "Калода", "Ваня-Ванюша", "Крапіва-лебедка" ды іншыя. Прычым артысты не толькі самі спявалі-танчылі — і гасцей вяселіцца

заклікалі. Якія, дарэчы, ахвотна ішлі ў скокі пад вясёлую музыку. А потым — бліны, піражкі, гарачы чай... Свята атрымалася!

Вялікі дзякуй усім нашым партнёрам — з гімназіі, са школы, дэпутатам ды іх памочнікам... Усім, дзякуючы каму ўдалося нам здзейсніць задуманае: беларускую культуру паказаць, а заадно і нашы таленты, а яшчэ людзей павесяліць.

Людміла Дзёміна,
старшыня праўлення суполкі
"Нёман", мастацкі кіраўнік
ансамбля беларускай песні
"Купалінка"

ВЕСТКІ

Гораду ў падарунак

Беларускае тэлеграфнае агенцтва запусціла інтэрнэт-праект "Мінск і мінчане", прысвечаны 950-годдзю горада

Новы сайт з'явіўся па адрасе <http://minsk950.belta.by/>. Яго запуск прымеркаваны да першай згадкі пра Мінск у "Аповесці мінулых гадоў": 3 сакавіка 1067 года. І звязана тая дата з кровапралітнай бітвай на Нямізе. На сайце знаходзім: "У год 6575 (1067). Падняў раць у Полацку Усяслаў (Полацкі), сын Брачыслава, і заняў Ноўгарад. Трое ж Яраславічаў, Ізяслаў, Святаслаў, Усевалад, сабраўшы воінаў, пайшлі на Усяслава ў моцны мароз. І падышлі да Менска..."

На старонцы прадстаўлена гісторыя горада — ад першай згадкі і да нашых дзён. Шмат пададзена схем, малюнкаў, эксклюзіўных фотаздымкаў карэспандэнтаў БЕЛТА.

Мяркуюцца, што на працягу года на сайце будуць з'яўляцца гісторыі пра выбітных жыхароў горада, апавяданні пра слаўтасці ды малавядомыя факты з жыцця сталіцы. Аўтары праекта раскажуць чытачам і пра перспектывы развіцця Мінска, юбілейныя мерапрыемствы.